

Ali İçin Bir Şans⁽¹⁾

Çev. Doç. Dr. Cahit KAVCAR

Ali, Federal Almanya'daki bir milyon kadar yabancı öğrenciden biridir. Bu yabancı öğrencilerin çok azı, modern ortaöğretim kurumlarının ulaşabilmektedir. Yarıdan fazlası, okuldan ayrılma belgesi bile alamaz. 6-15 yaşındaki çocukların dörtte biri ise okul kaçağı durumundadır. İşte Ali, yakın zamana kadar bu sonuncu gruba giriyordu.

— Ben ne yapacağım? diye soruyor Ali. «Almanca öğrendikçe iyi ama sorulara çabucak cevap veremiyorum.»

Bundan dolayı Ali başkalarından daha mı aptaldır? Onun öğretmeni bu soruya «Hayır!» diyor. Fakat her zaman ayrıntılı açıklamada bulunmuyor ve doğru cevaba götürecek sözcükleri buluncaya kadar da Ali'yi her zaman bekleyemiyor. Çünkü sınıflar ağzına kadar öğrenciyle dolu. Ali sınıfın 26 öğrencisinden biri ve bu çocukların hepsi sıranın kendilerine gelmesini beklemektedir.

Bunun dışında : «Öğrenim gerecinin kavranması gereklidir.» Temelde gereç (materyal), dili çok iyi bilmeyi gerektiren kuramsal öğrenme malzemesini kapsar. Büyük bir kentin trafik kargaşasında kendine yardımcı olan Ali'nin doğal zekâsı, bisiklet ve mutfak eşyası onarımında gelişen hüneri okulda granmaz, bir işe yaramaz. Bundan dolayı Ali kendi isteğiyle okuldan uzaklaştı. Bu kaçış onun için mutluluk oldu ve zamanını, kentte kendi hünerlerini kanıtlayabileceği olanaklar kullamakla geçirdi. Bu zamanlar, anne-babası işte iken, kendisinden küçük erkek ve kız kardeşlerine bakmak üzere evde bulunması istenmeyen anlardır.

Ali her ne zaman övülse yüzü güler. Büyüdüğü zaman oto tamircisi olmak istiyor. Ne var ki bu, teknik eğitim gerektirmektedir.

Yabancı çocuklardan sadece ortaokul bitirme belgesi alabilenler, kendi iş yerlerinde çırak olabilme şansına sahiptir. Sonuç olarak, yabancı çocuklardan okulu bırakanların tümünün ancak dörtte biri çırak olur ve meslekî eğitim görür. Bununla birlikte onların da üçte ikisi, düzenli okul öğrenimini bir yana bıraktıkları ve kendilerini yalnızca pratik çalışmalara verdikleri için rahatsızlık duyarlar.

---

¹Bu yazı, Federal Almanya'da ayda bir çıkan ve beş ayrı dilde yayın yapan «Scala» dergisinin Ocak 1980'de çıkan İngilizce baskısından çevrilmiştir (1980, Sayı 1, s. 10-13). Almanyadaki yabancı çocukların başta gelen sorunlarından «eğitim»i ele aldığı ve çok ilginç fotoğraflarla birlikte, on yaşındaki bir Türk çocuğunu konu edindiği için çevirmekte yarar gördüm (C. K.).

Ali'nin 17 yaşındaki ağabeyini de içine alan yabancı çocukların % 65'i, niteliksiz işçiler olarak yaşamlarını kazanmak zorundadır.

Ali şimdi on yaşındadır. Anne ve babası yedi yıldır Almanya'da yaşamaktadır. Kendisinden küçük olan kız ve erkek kardeşleri Almanya'da doğdu.

Hamburg da 36 500 Türk, 19 200 Yugoslav ve toplam olarak 24 000 de Fortekizli, Yunan ve İtalyan yaşıyor.

Ali, kendi yurdu olan Türkiye'yi yalnız bir kez gördü. Türkiye'yi acayıp buldu. Gerçekte o, şimdi büyümekte olduğu ülkede olan biten pek çok şeyi tuhaf bulduğu gibi, Türkiye'yi ve anne-babasının yurt özlemini de saçma bulmaktadır. Saçma ve anlamsız. O, bilinçli bir şekilde gerçeğin farkında olmaksızın iki kültür arasında yaşamaktadır. Başka bir deyişle, tıpkı diğer göçmen çocuklarının pek çoğu gibi bir kültürel çatışma içinde : Ana-babanın kendi yurduna özgü ve ailede halen geçerli olan değerler ve genel davranış biçimleri; oyun okullarıyla, okulla ve ardından yaşamla çatışmaktadır. Bu durumdaki çocukların, kendilerini Alman toplumunun törelerine ve kurallarına uyarlaması beklenmektedir.

Ali'nin ana-babası kendi öz kültürlerinin kuvvetle etkisinde oldukları için, onların Alman toplumuyla ilişkilerinde bir kopukluk bulunması, hatta bir ölçüde soyutlanmaları doğaldır. Federal Almanya'da, hemen hemen bir milyon çocuğu da içine alan 4.1 milyon dolayında yabancı yaşıyor. Ve bu sayı günden güne artıyor. Bu ülkede büyüyen başka bütün göçmen çocukları için olduğu gibi, Ali için de «yüzeysel grup çevresi»nden kurtulmak için bütünleşme (toplumsal uyum) ve kendisini toplumun dışında, kenarında ve bir çeşit ötesinde bulmamak biricik şanstır.

Yakın zamana kadar Alman çocuklarının gözünde Ali'nin pek bir ceğeri yoktu. Onlara göre Ali «saldırgan» bir çocuktur. Öğretmen bu sorunu sınıfta tartışmaya açtığı, Ali'nin böylesine saldırgan oluşunun nedenleri üzerinde sınıfta durup da Alman çocuklara kenarlarının de sinirlendikleri ve korktukları zaman saldırgan bir şekilde tepki gösterdiklerini belirtince durum değişti. Saldırganlığın, kenarları geri itildikleri, okulda geri plana düştükleri, ya da her şeyi anlayamadıkları için öteki çocukların oyunlarına katılmaya izin verilmediği zaman ortaya çıktığını anlattı. Bunun üzerine çocuklarda bir değişim oldu. Çocuklar, saldırganlığın mutlaka bir kötülük belirtisi olmadığını, daha çok ve genellikle bir yardımdan yoksunluk belirtisi olduğunu anladıkları zaman, Ali'yi birden bire daha değişik bir açıdan, daha az alaycı bir gözle ve daha da güvenilir görmeye başladılar.

Sonra çocukların arasında, onları birbirine daha da yaklaştıran bir şey oldu. Alman çocukları, eğer Ali'ye karşı birazcık hoş davranırlarsa, O'nun çok daha cana yakın olabileceğini anladılar. Fakat bu hoş davranma durumunun genel anlamda gerçekleşme aşamasına ulaştığı henüz söylenemez.

İşçi sendikaları, endüstri ve bilim çevresi temsilcilerinin katıldığı Bonn Eğitim Bakanlığı'nın bir danışma kurulu olan «Eğitim Planlaması Tartışma Grubu», göçmen çocukları ile gençlerinin, Alman okul ve eğitim sistemiyle tam bütünleşmelerini tavsiye olarak istedi. Böyle öneriler iyi ve yararlı. Fakat önceki Federal Cumhurbaşkanı Walter Scheel'in 10 Ekim 1978 günü, Köln'de, göçmen çocuklar adına Genel Amaç Eylemi Kampanyasının açılışı dolayısıyla dediği gibi: «Göçmen sorununu önce kendi içimizde çözmek zorundayız. Bunu yapmadıkça ülkemizdeki bu soruna çözüm bulamayız. Ve ancak, yabancılara karşı bizim büyük bir çoğunluğumuzun derin bir önyargı beslediği gerçeğini kabul ettiğimiz zaman, bu sorunu kendi içimizde çözebiliriz.»

Bunlar sert sözlerdir. Fakat öte yandan belirtmemiz gerekir ki, ülkemizde birileri yabancı çocukların esenliğini kollama yolunda büyük ve yoğun çabalar harcamakta. Örneğin Rhineland Eğitim Üniversitesi ile, Frankfurt, Duesseldorf ve Giessen Üniversiteleri, yıllardan beri «yabancı çocuklar için dersler» konusunda araştırma programları yürütmektedirler. Bütün federal devletler, okullara, yurttaş girişim gruplarına, oyun gruplarına, oyun okullarına, komşuluk yardım gruplarına ve ev işi sorunlarını çözmek için yardım gruplarına sahiptirler. Bunlar, çoğunlukla kişisel katılımın bir sonucu olarak, yabancı ve yerli çocuklar arasındaki uzaklığı azaltmaya yardımcı olmalıdır. Bu çocuklar için özel kurslar, yerel topluluklar ve yetişkin eğitim merkezleri zaten düzenlenmiş ve biçimlendirilmiş durumdadır. Başka kaynaklar da geri kalanını yapmaktadır.

Eğitim işleriyle ilgili Hamburg Senatörü Joist Grolle, kişisel bir mektupla bütün okullara, gençlerin evlerine, Devlet Gençlik Derneğine; okul, aile ve öğretmen derneklerine, «Yabancı çocuklar — bizim dostlarımız» konulu bir kampanyada etkin destekleri için ricada bulundu. Bu mektup ayrıca tüm Almanları yabancı çocuklar için etkin destek sağlamaları konusunda uyarmaktadır. Profesör Grolle, «Uluslararası Çocuk Yılı»nı, pazar günleri yapılan dinsel konuşmalarla sınırlandırmak yerine, herkesin çocuklara karşı politik, insanlı ve ahlaki sorumluluk ve yükümlülüklerini tanıyıp bilmeleri ve bunlar doğrultusunda etkinlikte bulunmaları gerektiğine inanmakta, sonra da, «yalnızca doğrudan bir etkileşim biçimi»nin karşılıklı anlaşmaya yol açabileceğini ve karşılıklı güveni yaratabileceğini savun-

maktadır. Ona göre bu çocukların yaşamak zorunda oldukları kaynaşma süreci, yalnızca devlet kurumlarına bırakılmamalıdır. Herkesin kollarını sıvayıp işe koyulması, bu konuda çaba göstermesi gereklidir.

Bu çağrı boşa gitmedi. Okul çocukları, ana-babalar, bütün sınıf ve gruplar «öğrenci destekçiliği» ni kabul ettiklerini bildirdiler. Böylece, Ali'nin okuldan kaçıışı giderek azaldı ve onun gözünde okul, oldukça farklı bir önem kazandı.

Bu, Ali ve birkaç Türk arkadaşının kendi «öğrenci destekçileri» tarafından davet edildikleri bir «yerel toplumsal Hamburg buluşu» ile başladı. Hamburg'un seçkin ve işlek yerlerinden biri olan Alster'de birlikte geçirilen öğleden sonralar ve herkes tarafından yapılan sporlara ve oyunlara çağrılar bunu izledi. Ali'nin ana-babası, oğullarının yeni dostluklar ve etkinlikler içine girmesini kabul etmeye başlangıçta pek yanaşmadılar. Çünkü çocuğun kendi evinden soğuyacağından ve artık onu yeterince iyi bulmayacağından korkuyorlardı. Ama öyle olmadığını anladılar. Yalnızca bir aile olarak onlar, çocuklarına, birkaç Alman çocuğunun elde edebileceği bir şeyi, geniş bir ailenin verdiği mutluluk ve güveni veriyorlardı. Ve ana-baba, «destekçi» nin evinde Ali'ye okul ödevleri konusunda yardımcı olunmasını sevinçle karşılıyor, bu durum kendilerine rahatlık veriyor. Çünkü onlar şu görüşü taşımaktadır: «Biz burada birbirimize çok yardımcı oluyoruz. Fakat çocuklarımızın okul sorunları ile kendimiz başa çıkamıyoruz. Böyle bir durumda çocuğumuza yardım edilmesi bizi sevindirir.»

Federal Almanya'da okulöncesi çağında 400 000 yabancı çocuk var. Okul çağında 824 800, okul eğitimini tamamlayan ve 18 yaşın altında ise 114 000 yabancı çocuk bulunmaktadır.

Ali'nin annesi bir Türk bayram şöleni düzenleyerek kendi üzerine düşeni yaptı. Bu fırsat «destekçi» anne için —yalnız onun için de değil— çok yararlı oldu. Böylece, destekçisi olduğu öğrencinin zihinsel ve kültürel gerçeklerini, birkaç haftalık Türkiye tatili sırasında da kendisinden her bakımdan farklı olan Ali'nin akrabalarını, onların kendi üzerindeki etkilerini, kendisi için tümüyle farklı olan değerleri tanıma fırsatını elde etti. Ve onlar birbirlerine daha çok yaklaştılar. Bu durum Ali için olağanüstü derecede yararlı olacak.

Hamburg'da ve başka yerlerde pek çok Ali'ler var ve onlar hâlâ kendi şanslarını, kendileri için yaratılacak olanakları bekliyorlar. Senatör Grolle, gelecek kuşakların yardımıyla «ırklar arasında daha iyi anlaşmaya önemli bir katkıda bulunma konusu»nda başarı sağlanabileceğini ummaktadır. Çünkü bu gelişmede o, güven yaratma, başkalarının hoşgörüsünü sağlama ve bir kimsenin kendini önyargıdan kurtarma yolunda genç kuşaklar için büyük bir şans görüyor ve onlara karşı büyük umutlar besliyor